

دانشگاه فرهنگیان
وزارت آموزش و پرورش
انجمن ملی پژوهش‌های روانشناسی و مشاوره
موسسه تخصصی آموزش و پرورش فرهنگیان

تحلیل محتوای تصاویر کتاب هدیه‌های آسمان پایه چهارم و پنجم ابتدایی براساس معیار عدالت جنسیتی سال تحصیلی ۹۸-۹۹

رعنا خدادادی^۱

۱- دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان تبریز

raana.kh79@gmail.com

چکیده

عدالت جنسیتی یعنی دادگری و انصاف برقرار کردن در نقش‌های اجتماعی که در طول زمان به زنان و مردان داده می‌شود. اما سوال این جاست که این عدالت جنسیتی چگونه در کتاب‌های درسی آموزش و پرورش رعایت شده است. پژوهش حاضر به بررسی میزان توجه به عدالت جنسیتی به تفکیک هر دو جنسیت براساس برابری تعداد تصاویر دختر و پسر در کتاب هدیه‌های آسمان چهارم و پنجم ابتدایی، پرداخته است. روش کار پژوهش، تحلیل و بررسی تصاویر و جمع‌آوری اطلاعات به صورت کمی می‌باشد. جامعه آماری شامل تصاویر دارای دانش آموز در کتاب مذکور است. نمونه آماری هم برابر با جامعه آماری در نظر گرفته شده است. ابزار پژوهش فرم‌های مربوط به تحلیل و بررسی تعداد تصاویر می‌باشد.

واژگان کلیدی: تحلیل محتوا، عدالت جنسیتی، دوره ابتدایی، کتاب هدیه‌های آسمان

۱- مقدمه

یکی از مهم‌ترین منابع و ابزار تاثیرگذار در شکل‌گیری دانش آموزان، کتاب‌های درسی و آموزش می‌باشد. وظیفه مدرسه تنها آموزش خواندن و نوشتن نیست، بلکه با توجه به بررسی‌های انجام‌یافته، بخشی از رشد و پرورش جسمی، روانی و اجتماعی کودک نیز از کارکرد‌های اساسی مدرسه است. پس می‌توان گفت مدرسه بعنوان گروه ثانویه، تاثیر مهمی در روند اجتماعی شدن کودک دارد و برحسب نیازهای جامعه، بخشی از قواعد و هنجارهای رسمی زندگی جمعی به آنان آموخته می‌شود. پس مربیان و برنامه‌ریزان آموزشی وظیفه مهم و سنگینی در فرآیند تعلیم و تربیت، در جهت طراحی برنامه‌های تربیتی متناسب با نیازهای جامعه و اهداف آموزش و پرورش دارند (استاد حسنلو، فرجی خیای و شکراللهی، ۱۳۹۱). همچنین از اهداف آموزش و پرورش ابتدایی، آموزش هنجارهای اجتماعی مطلوب است براساس این که کودکان در این دوره از نظر فکری، قادر به درک قواعد هستند؛ مدرسه در دوران ابتدایی به آموزش هنجارها و ارزش‌های اجتماعی مانند تعامل اجتماعی صحیح می‌پردازد (سمیعی درونه، ۱۳۹۴). به یقین آموزش در کتب، باید براساس آموزش عدالت محور باشد و هیچ‌گونه تبعیض در آن وجود نداشته باشد. در همین راستا توجه به عدالت جنسیتی نیز از اهمیت بسیاری برخوردار است. بنابراین توزیع و پراکندگی عدالت آموزشی در واژه‌ها، متن و عکس‌ها باید به نحوی باشد که زنان و مردان را به طور یکسان و برابر در برگیرند و مشارکت زنان همراه با مردان در تمامی مسائل جامعه از جمله آموزشی و تربیتی نشانگر پذیرش برابری ارزش‌های انسانی همه‌آحاد جامعه باشد. لازم به ذکر است آموزه‌ها و اندیشه‌هایی که در ذهن فرد در حال رشد در مورد جنسیت و نقش‌های جنسیتی شکل می‌گیرند، در آینده، جهت‌دهنده انواع فعالیت‌ها، علایق و دستاوردهای بعدی او به حساب می‌آیند. پس با توجه به اینکه برنامه درسی راهبرد و رهیافتی بدیهی در راستای مفهوم عدالت جنسیتی است، لازم است کتب درسی ابتدایی به عنوان یکی از مهمترین عناصر آموزش و پرورش که نقش مؤثری در شکل‌گیری شخصیت، نگرش، مهارت و رفتار اجتماعی دانش‌آموزان دارد، به لحاظ میزان توجه به عدالت جنسیتی براساس برابری تعداد تصاویر دارای دختر و پسر و نیز برابری تعداد دختران و پسران در مجموع تصاویر کتب، بررسی و تحلیل شود.